

Presentation of the Model of Financial Risks Management of Premier League Football Clubs in Iran

Elham Akhavan

Department of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Mehdi Salimi*

Department of Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

Abstract

The purpose of this research was to provide the model of financial risks management in Premier League Football Clubs in Iran. In terms of the nature of the research; it is practical and in terms of the method of implementation of data, is qualitative-quantitative (mixed) one. Also considering the approach, this study is inductive-exploratory. The statistical population of the qualitative section consisted of professors and academic sports management experts in the field of financial issues, managers and financial assistants of premier league football clubs in Iran and finally financial experts of premier league football clubs in Iran. The data collection tool in this research was in- depth interviews, also library studies in the qualitative part, and a researcher-made questionnaire in quantitative section. In the first step of the research, 15 people were selected to be interviewed. To analyze the interviews, the Grounded Theory method, Charms approach, was used. After quantitative data analysis, also model fitting; in the second step of research, the data were analyzed through three stages of open, focused and selective coding. Analysis showed, the main categories and their components including: Liquidity risk, Market risk, Credit risk, Country risk and finally Operational risk. Paying attention to the presented model can be the foundation for identifying and managing financial risks in the clubs of the premier league football in Iran and taking advantage of its benefits.

* Corresponding Author: m.salimi@spr.ui.ac.ir

How to Cite: Akhavan, E. & Salimi, M. (2026). Presentation of the Model of Financial Risks Management of Premier League Football Clubs in Iran. *New Approaches in Sports Management*, 14(52), 35-73

Introduction

Currently, sports and recreations are considered as one of the important mechanisms of economic growth in developed countries (Chelmis et al., 2017). Among the various sports in the world, football is considered as the most popular one, which is not only in the field of economy and international trades, but also in the heart of culture and society. Therefore, paying attention to the economic aspect of football clubs is one of the main concerns for all managers involved. Meanwhile, financial management of the clubs is one of the most basic and important needs of football clubs (Miller, 2021). On the other hand, the existence of global competition and technological advances have led business environments to many complexities. Due to environmental uncertainty, companies as well as sport clubs face a wide variety of risks (Alex Dego Bay, 2019). In the meantime, financial risk is one of the most important risks. To have a successful and profitable business in all industries, especially in football industry, studying and identifying its components is inevitable. Therefore, the present study was conducted in order to identify and manage the financial risks of Iran's Premier League Football Clubs.

Research Question

What are the financial risk management factors applicable in premier league football clubs in Iran?

Methodology

The current research is practical in nature, and in terms of collecting data is a qualitative-quantitative one; considering the approach, is an exploratory one. The governing paradigm of the research is Grounded Theory based on Charmaz approach. The statistical population of the qualitative section consisted of sports management experts in the field of financial issues, managers and financial assistants of premier league football clubs in Iran, also its financial experts. Sampling was done purposefully in this phase. The statistical population of the quantitative section also included sports and financial management professors, students, as well as experts knowledgeable in financial affairs, managers, and financial-executive experts in Iran premier league football clubs. Sampling in this phase was done in an available way. The data collection tool was in- depth interviews, also library studies in the qualitative part and a researcher-made questionnaire in quantitative section. In this study, interviews were conducted with 15 experts to reach theoretical saturation. In the quantitative section. In order to check the validity of the research tool in the quantitative part, face and content validity and convergent and divergent validity were used, and Cronbach's alpha coefficient test was used, which was confirmed at a high level (87%).

Results

In the next stage, the research findings were examined and analyzed in two descriptive and inferential sections. The data were analyzed through three stages of open, focused and selective coding. Analysis showed, the main

categories and their components including: Liquidity risk, Market risk, Credit risk, Country risk and finally Operational risk. Finally based on analysis in Smart PLS software the ultimate model was formed.

Table 1: Results of the relationship between financial risk management modeling and risk components in Premier League football clubs in Iran

Hypotheses	t-value	β-value	Result of the research hypothesis
The relationship between financial risk management modeling of domestic Premier League football clubs and liquidity risk	22.31	0.41	Hypothesis supported
The relationship between financial risk management modeling of domestic Premier League football clubs and market risk	14.67	0.28	Hypothesis supported
The relationship between financial risk management modeling of domestic Premier League football clubs and credit risk	14.65	0.21	Hypothesis supported
The relationship between financial risk management modeling of domestic Premier League football clubs and country risk	11.66	0.15	Hypothesis supported
The relationship between financial risk management modeling of domestic Premier League football clubs and operational risk	9.47	0.12	Hypothesis supported

* Acceptance of Research Hypotheses

Discussion

In recent years, the need for a precise and scientific study of financial risks in the football industry has become more evident than ever. The sudden growth of the football industry in our country, similar to the rest of the world, has affected the financial structure of Premier League football clubs and increasingly places them under severe financial constraints (Salimi et al., 2020). Therefore, the present study was conducted with two main research objectives: first, to extract and identify the components of financial risks in domestic Premier League football clubs, and second, to provide a model for managing this important risk.

Conclusion

The main component which has a significant impact on financial risk management in Iran's Premier League Football Clubs are factors related to liquidity risk. The second most effective factor is the inflation rate, which is considered as a sub-component of market risk. The results of this research also showed that credit risk is another component of financial risk management, which should be carefully examined by the managers of Premier League Football Clubs. The results of the present study showed that according to the existence of instabilities in the field of economic and political issues, "governance rules and paradoxes" are known as the main components of the country's risk which is the fourth component of financial risks. Finally, operational risks are events, activities or conditions that can affect all plans

and the finance of Premier League Football Clubs in Iran. Paying attention to the presented model can be the foundation for identifying and managing financial risks in the clubs of the Premier League Football in Iran and taking advantage of its benefits.

Keywords: financial risks, football premier league of Iran, professional football clubs, risk management

JEL Classification: G32- L83- Z22-C53

Ethical Considerations

This article is in compliance with ethical guidelines.

Funding: This research received no specific grant from any funding agency in the public, or any private sector.

Authors' contribution: All authors worked on this paper equally.

Conflict of interest: No potential conflict of interest was reported by the authors.

Acknowledgments: we are so grateful to everyone who helped us in conducting this research; especial thanks to all managers and the staff of Premier league Football Clubs; especially Foolad Mobarekeh Sepahan SC. Also, great thanks to dear professors who sincerely and patiently cooperated with us in collecting data.

انجمن علمی مدیریت ورزشی ایران

--- رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی ---

دوره ۱۴، شماره ۵۲، بهار ۱۴۰۵، ۳۵-۷۳

ntsmj2.issma.ir

<https://doi.org/10.22034/ntsmj.2026.2061967.1203>

مقاله پژوهشی

دریافت: ۱۴۰۴/۳/۶

بازنگری: ۱۴۰۴/۱۱/۲۷

پذیرش: ۱۴۰۵/۲/۱۴

انتشار: ۱۴۰۵/۲/۲۶

ارائه مدل مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور

دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

الهام اخوان

دانشیار مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

مهدی سلیمی*

چکیده

هدف از پژوهش حاضر ارائه مدل مدیریت ریسک‌های مالی در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور بود. این پژوهش از نظر ماهیت کاربردی، نحوه و روش اجرا کیفی- کمی (آمیخته) و از لحاظ رویکرد استقرایی-اکتشافی است. جامعه آماری بخش کیفی متشکل از اساتید و خبرگان مدیریت ورزشی در حوزه مسائل مالی، مدیران و معاونین مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور و کارشناسان مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور بود. ابزار گردآوری داده در بخش کیفی مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه از نوع عمیق و در بخش کمی پرسشنامه محقق ساخته بود. در این مطالعه با ۱۵ نفر مصاحبه انجام شد. به منظور تحلیل مصاحبه‌ها در بخش کیفی از روش داده‌بنیاد، رویکرد چارمز استفاده شد. بعد از تحلیل داده‌های کمی و برازش مدل، در نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس داده‌های سه مرحله کدگذاری باز، متمرکز و انتخابی تحلیل شدند. در سه مرحله کدگذاری، مقوله‌های اصلی و مؤلفه‌ها شناسایی و به یکدیگر مرتبط شدند که عبارت بودند از مقوله ریسک نقدینگی، مقوله ریسک بازار، مقوله ریسک اعتباری، مقوله ریسک کشور و در نهایت ریسک عملیاتی. با توجه به یافته‌های پژوهش، در بالاترین سطح از ریسک‌های مالی ریسک نقدینگی و در پایین‌ترین سطح ریسک عملیاتی قرار دارد. توجه به مدل ارائه شده می‌تواند زمینه‌ساز شناسایی و مدیریت ریسک‌های مالی در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور و بهره‌گیری از مزایای آن شود.

کلیدواژه‌ها: باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای، ریسک‌های مالی، لیگ برتر فوتبال ایران، مدیریت ریسک.

طبقه‌بندی JEL: G32- L83- Z22-C53

* نویسنده مسئول: m.salimi@spr.ui.ac.ir

این مقاله برگرفته از رساله دکتری مدیریت ورزشی در دانشکده علوم ورزشی دانشگاه اصفهان است.

مقدمه

در حال حاضر ورزش و تفریحات سالم در کشورهای توسعه یافته یکی از سازوکارهای مهم رشد اقتصادی قلمداد می‌شود (Genovard, et al., 2025). گرایش بسیار جامعه به ورزش و نیاز به مصرف کالاها و خدمات ورزشی باعث شده است تا صنعت ورزش رونق درآمذایی قابل ملاحظه‌ای را تجربه نموده و سهم بسزایی در اقتصاد کشورها داشته باشد (Dylan, et al., 2018). این صنعت با در اختیار داشتن عامل محرکی همچون مسابقات بزرگ ورزشی، امکان بهره‌مندی از فرصت‌های تبلیغاتی در رسانه‌های مختلف را فراهم کرده که این موضوع خود بستر لازم برای تعامل مابین صنعت، تجارت و ورزش را فراهم آورده است (Andreff, 2024). تأثیر کلان اقتصادی ورزش نظیر سهم ورزش در تولید ناخالص داخلی^۱، تولید ناخالص ملی^۲ یا سهم آن در ایجاد اشتغال، کشورها را بر آن داشته تا هر ساله به صورت دقیق و منظم تأثیرات ورزش بر اقتصاد خود را ارزیابی نمایند (Renzi & Taragoni, 2024).

در همین راستا، در پی آشکار شدن اهمیت ورزش، کشورهای مختلف در حال بررسی تأثیرات اقتصادی ورزش هستند. اثراتی چون تولید کالاها و خدمات ورزشی، صادرات و واردات، هزینه‌های خانوار، تبلیغات، مشارکت در بازار بورس، پوشش رسانه‌ای، اشتغال، جذب گردشگر، حامیان مالی به عنوان اثرات مستقیم اقتصادی و ارتقای سلامتی جامعه، کاهش هزینه‌های درمان و به تبع آن توسعه برنامه‌های ملی سلامت، کاهش بزهکاری، کاهش غیبت کارکنان و افزایش عملکرد و بهره‌وری آنها تحت قالب اثرات اقتصادی غیرمستقیم هستند (Raw, 2022).

در این میان و در بین رشته‌های مختلف ورزشی جهان، ورزش فوتبال محبوب‌ترین و پرطرفدارترین ورزش به‌شمار می‌رود که نه تنها در عرصه اقتصاد و تجارت بین‌الملل و بازار سرمایه بلکه در فرهنگ و اجتماع مردم سراسر جهان نیز وارد و با آن آمیخته شده است (Hassanmirzaei, et al., 2025).

لذا نقش باشگاه‌ها در کنترل، نظارت، ایجاد و ارتقای شرایط تجاری تیم‌ها با در نظر گرفتن مؤلفه‌های ساختاری، تأمین مالی و منابع باشگاه، سیستم مدیریت مالی و عملکرد

1 . GDP (GROSS DOMESTIC PRODUCTION)

2 . GNP (GROSS NATIONAL PRODUCTION)

ورزشی، بازار نقل و انتقالات و مدیریت راهبردی باشگاه غیرقابل انکار است (Dylan, et al., 2018).

کاملاً مشخص است که در بین نیازهای باشگاه‌های ورزشی، مدیریت مالی باشگاه یکی از اساسی‌ترین و مهمترین نیازها است (Millar, 2021). باشگاه‌های حرفه‌ای در سراسر جهان برای تأمین منابع مالی و هزینه‌های خود از روش‌های مختلفی همچون جذب حامیان جهت تبلیغ کالاهای تجاری، فروش بازیکن، فروش بلیط و محصولات ورزشی، تجارت‌های پروانه‌دار و ارائه خدمات جانبی استفاده می‌کنند (Kositsakul, 2025). یکی از راه‌های تأمین هزینه‌ها و منابع مالی برای فعالیت‌های ورزشی به‌ویژه ورزش قهرمانی، جذب حامیان مناسب توسط سازمان‌ها و مسئولان ورزشی است (عسگرنژاد نوری و امکانی، ۱۳۹۶). در این راستا، ایجاد محیطی سالم و مناسب برای سرمایه‌گذاری صاحبان صنایع و بخش خصوصی در ورزش، لازم و ضروری است (Adam & Bachmaier, 2024).

براساس آنچه گفته شد، اگرچه در حوزه امور مالی باشگاه‌ها از جمله تأمین مالی باشگاه‌های ورزشی تحقیقات متعددی انجام شده است اما اکثر این تحقیقات تنها به یک عامل از مجموعه عوامل تأثیرگذار در تأمین مالی باشگاه اشاره داشته‌اند. به‌عنوان مثال رضایی صوفی و شعبانی (۱۳۹۲) تجاری‌سازی باشگاه‌های فوتبال ایران را تنها با ایفای نقش رسانه‌ها و تماشاگران ورزشی در جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی خلاصه کردند. همچنین به بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی بر تأمین منابع مالی پرداختند. در تحقیقی جامع‌تر نادریان و همکاران (۱۳۹۴) روش‌های نوین تأمین مالی باشگاه‌های فوتبال در کشورهای توسعه‌یافته و بررسی تطبیقی آن با کشورهای درحال توسعه را مطالعه کردند و همچنین به مقایسه سهم منابع تأمین مالی در درآمدزایی باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای لیگ برتر ایران و انگلستان پرداختند. اما چیزی که اینجا مبهم است، عدم تطابق شرایط کشورهای پیشرفته با کشورهای درحال توسعه می‌باشد. لذا باید شرایط موجود و مؤثر بر باشگاه‌های ورزشی در ایران به‌صورت مجزا مورد بررسی قرار گیرد و با کشورهای دیگر مقایسه تا تعیین شود آیا این عوامل می‌توانند در همه جای جهان یکسان باشند یا خیر؟

ازسوی دیگر، وجود رقابت جهانی و پیشرفت‌های فناوری به پیچیده‌تر شدن محیط‌های کسب‌وکار منجر شده است (Akhavan & Salimi, 2025). شرکت‌ها، صنایع و به‌طور کلی همه تجارت‌ها به دلیل عدم اطمینان محیطی، با انواعی گسترده از ریسک‌ها مواجه هستند

(Adegboye et al., 2019). محیط کسب و کار آشفته همراه با تبلیغات شدید، نه تنها در هنگام ورشکستگی شرکت بلکه حتی زمان سرمایه‌گذاری و تأمین مالی نیز تمرکز بر مدیریت اثربخش ریسک را به سیاست‌گذاران و مدیران شرکت‌ها تحمیل می‌کند و بدین صورت مدیریت شاخص ریسک به یکی از فرآیندهای اصلی کسب و کار تبدیل شده است (Calahorro López & Ratkai, 2024).

مدیریت ریسک سازمانی می‌تواند سطوح ریسک را شناسایی، اندازه‌گیری، کنترل و نقشی نظارتی را ایفا کند یا در کیفیت مکانیزم کنترل شرکت در تصمیمات استراتژیک مدیران در هنگام اجرای سیاست‌های تأمین مالی تأثیرگذار باشد (Dylan, et al., 2018). مدیریت ریسک نه تنها برای شناسایی و کنترل تهدیدها بلکه گامی برای توسعه و بهره‌برداری از فرصت‌ها نیز هست (Deng, 2024). در واقع مدیریت ریسک، ابزاری قوی و دوسویه در ساماندهی شرکت‌ها از لحاظ برد تجاری است (Salimi et al., 2024).

در راستای همین تغییر و تحولات جهانی در صنعت ورزش، سازمان‌های ورزشی نیز بالاخص باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال به بنگاه‌های تجاری تبدیل شده‌اند که براساس اصول بازار تجارت خود را انجام می‌دهند. لذا شایسته است که تا حد امکان استراتژی‌های مدیریتی خاصی را اتخاذ کنند تا از طرق مختلف ریسک‌های مرتبط با این صنعت مورد بررسی و کنترل قرار گیرد و در نهایت به بازدهی هر چه بیشتر سازمان بیانجامد (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۹).

مطالعه و بررسی مالی - تجاری باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال در کشور ایران نیز حاکی از آنست که درخصوص این قضیه حتی جریان پول و سرمایه در گردش در این صنعت در کشور ما نسبت به کشورهای پیشرفته جهان و حتی منطقه قابل قیاس نیست (پورقربان، ۱۳۹۹). در کشورهای پیشرفته در پژوهش‌های مختلف در زمینه مدیریت ریسک‌های مالی و موفقیت‌های مالی در زمینه باشگاه‌های فوتبال موارد زیادی مورد مطالعه و پژوهش هستند؛ مواردی از جمله در نظر گرفتن بازاریابی با توجه به برنامه‌ریزی و برنامه‌های مدون بلندمدت و استراتژیک، بررسی علمی برای شناسایی انواع ریسک‌ها، مطالعه و آنالیز دقیق ریسک‌های مالی برای مقابله و کنترل آن‌ها، استفاده از تمامی نیروهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری علمی و آکادمیک و تجربی و توجیه سرمایه‌گذاری در طرح تجاری باشگاه‌های اروپایی و حرفه‌ای در سطح بین‌المللی (Raw, 2022).

لذا به منظور سرمایه‌گذاری مطمئن‌تر برای سرمایه‌گذاران، شناسایی مولفه‌های ریسک مالی و مدیریت آن در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور، در این پژوهش سعی می‌شود تا مدل مدیریت ریسک‌های مالی در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور ارائه و ابعاد و زوایای آن بررسی و در نهایت مدل برای تأیید یا عدم تأیید بررسی شود. در نهایت با وجود گسترش ادبیات مدیریت ریسک در صنایع مالی و بنگاه‌های اقتصادی، مطالعات اندکی به صورت نظام‌مند به طراحی مدل بومی مدیریت ریسک‌های مالی در باشگاه‌های فوتبال حرفه‌ای، به ویژه در بستر اقتصادهای در حال گذار، در ایران پرداخته‌اند. ساختار مالکیتی خاص، وابستگی به منابع عمومی، ناپایداری درآمدی و نبود نظام‌های حکمرانی مالی شفاف در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران و متفاوت بودن این ساختارها با ساختارهای کشورهای اروپایی ضرورت توسعه مدلی زمینه‌محور و متناسب با اقتضات این صنعت را دوچندان می‌کند. نوآوری پژوهش حاضر در طراحی و اعتبارسنجی یک مدل یکپارچه مدیریت ریسک‌های مالی براساس داده‌های میدانی و تحلیل ساختاری نهفته است. این مدل می‌تواند شکاف موجود میان ادبیات نظری مدیریت ریسک و واقعیت‌های اجرایی فوتبال حرفه‌ای ایران را کاهش داده و چارچوبی عملیاتی برای تصمیم‌گیری مدیران ورزشی فراهم آورد.

مبانی نظری

مدیریت ریسک مالی به‌عنوان چارچوبی نظام‌مند برای شناسایی، تحلیل، پایش و کاهش رویدادهای نامطمئنی تعریف می‌شود که می‌تواند بر اهداف مالی یک سازمان تأثیر منفی بگذارد. در محیط پویا و پرریسک صنعت ورزش، به ویژه در لیگ‌های فوتبال حرفه‌ای، این مدیریت نه تنها یک انتخاب بلکه یک ضرورت استراتژیک برای بقا و توسعه پایدار محسوب می‌شود. مبانی نظری این پژوهش بر ادبیات گسترده‌ای تکیه دارد که بر اهمیت رویکردی پیشگیرانه به جای واکنشی در مواجهه با ریسک‌های مالی تأکید می‌کنند. چارچوب‌های شناخته‌شده‌ای همچون «کوزو ارم»^۱ و استانداردهای خاص، پایه‌های^۲ اصلی این دیدگاه را تشکیل می‌دهند که بر یکپارچه‌سازی فرآیند مدیریت ریسک و شناسایی این ریسک‌ها در کلیه سطوح تصمیم‌گیری سازمانی تأکید دارند.

1 . COSO ERM

2 . ISO 31000

در زمینه خاص باشگاه‌های فوتبال، ریسک‌های مالی از تعامل پیچیده بین عوامل درونی (مانند ساختار درآمدی، مدیریت حقوق و دستمزد، هزینه‌های انتقال بازیکنان) و عوامل بیرونی (مانند شرایط اقتصادی کلان، قوانین فدراسیون‌ها و لیگ، و رفتار حامیان مالی) نشأت می‌گیرند. نظریه‌های مربوط به حکمرانی خوب شرکتی و تئوری ذی‌نفعان نیز در این حوزه حائز اهمیت هستند زیرا نحوه پاسخگویی به سهام‌داران، هواداران، حامیان مالی و نهادهای نظارتی به‌طور مستقیم بر ثبات مالی باشگاه اثرگذار است. یک مدل مدیریت ریسک اثربخش باید قادر باشد این روابط پیچیده را شناسایی و مدیریت کند.

با توجه به بافت خاص اقتصادی و ورزشی ایران، باشگاه‌های لیگ برتر با ریسک‌های منحصربه‌فردی همچون نوسانات شدید نرخ ارز، تحریم‌های بین‌المللی، وابستگی شدید به حمایت‌های دولتی و شرکت‌های نیمه‌دولتی و ساختار ناپایدار درآمدی مواجه هستند. بنابراین، ارائه یک مدل بومی‌سازی شده که این متغیرهای خاص را در کنار اصول جهانی مدیریت ریسک در نظر بگیرد، امری ضروری است. این مدل باید انعطاف‌پذیر باشد تا بتواند در محیطی با عدم قطعیت بالا عمل کند.

پیشینه پژوهش

هرچند در سال‌های اخیر تأمین مالی و مدیریت ریسک در حوزه‌های مختلفی مورد مطالعه قرار گرفته است ولی در حوزه سرمایه‌گذاری مطمئن در باشگاه‌های فرهنگی ورزشی خلأ مطالعات جامع کاملاً محسوس است. به‌عنوان مثال، هوانگ^۱ (۲۰۱۸) تأمین مالی و سرمایه‌گذاری در آموزش عالی در ژاپن را با تشریح روند و چالش‌ها مورد بررسی قرار داده است. کیم و پارک^۲ (۲۰۱۸) در مقاله‌ای، درس‌هایی که از تأمین مالی آموزش عالی جهانی در کره گرفته شده است را به نمایش گذاشت. در بعضی از مطالعات به تحقیق و توسعه محدودیت‌های سرمایه‌گذاری مطمئن و صادرات سبز برای پیشرفت در چین، لی^۳ و همکاران (۲۰۲۳) و تأمین مالی و ساختار سرمایه باشگاه‌های فوتبال مانند مطالعه راس^۴ و همکاران (۲۰۲۳) می‌توان اشاره کرد. در ادامه به تحقیقاتی در زمینه مدیریت شاخص ریسک که در

1. Huang

2. Kim & Park

3. Li

4. Ross

زنجیره تأمین مالی و ساختار سرمایه برای سرمایه‌گذاران و حامیان مالی از اهمیت بالایی برخوردار است نیز اشاره می‌شود.

اسماعیل‌زاده و کیوانفر (۱۳۹۷) ضمن بررسی تأثیرپذیری رفتار مدیریت ریسک شرکت‌ها از استحکام مدیریت، نقش استحکام مدیریت در تأثیر رویکردهای مدیریت ریسک را مورد بررسی قرار دادند. عسگرنژاد نوری و امکانی (۱۳۹۶) دریافتند که مدیریت اثربخش ریسک بر نرخ بازده دارایی‌ها و رشد ارزش بازار، تأثیر مثبت دارد. پورزمانی و هاتفی اردکانی (۱۳۹۳) نشان دادند که ریسک مالی و مدیریت ریسک هر یک به تنهایی بر هزینه سرمایه تأثیرگذار هستند. ویگانو و کاستلانی^۱ (۲۰۲۰) نشان دادند تصمیمات مالی و مدیریت ریسک در شرکت‌های ضعیف کمتر صورت می‌گیرد لذا آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر شوک‌های سیستماتیک را تأیید می‌کند. هدینگر و گاتزرت^۲ (۲۰۱۸) دریافتند که شرکت‌های بزرگ و همچنین شرکت‌هایی که در اروپا واقع شده‌اند و آگاهی بیشتری نسبت به اعتبارشان دارند، به احتمال زیاد به اجرای برنامه مدیریت ریسک اعتقاد دارند و همچنین بین مدیریت ریسک و اعتبار ارتباط وجود دارد.

ایوانز^۳ و همکاران (۲۰۲۵) دریافتند بین ارزش شرکت و استفاده از مدیریت ریسک رابطه مثبت وجود دارد. مطالعه متون دیگر در زمینه ریسک‌های مالی چنین نشان داد که میزان ریسک‌های مالی سازمان‌های ورزشی نسبت به گذشته بسیار افزایش یافته است. بسیاری از ریسک‌ها جنبه سنتی و برخی دیگر جنبه مدرن دارند. آنچه که مهم است شناسایی ریسک‌ها برای هرچه کمتر کردن ضررهای باشگاه و بیشتر کردن منافع آن در بلندمدت می‌باشد. با مرور مطالعات پیشین به این نتیجه می‌توان دست یافت که اگرچه بحث سرمایه‌گذاری، تأمین مالی و بررسی همه‌جانبه آن از جمله شناسایی و بررسی انواع ریسک به جهت کنترل اثر سوء آن و بهره‌برداری بیشتر از سرمایه‌گذاری در بسیاری از صنایع و حوزه‌ها مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفته است اما متأسفانه همچنان خلأ چنین مطالعاتی آن‌هم به صورت مدلسازی به جهت شناسایی انواع ریسک‌ها در صنعت ورزش به‌ویژه حوزه فوتبال در کشور ایران بسیار محسوس است.

-
1. Viganò & Castellani
 2. Hedinger & Gatzert
 3. Evans

روش

این مقاله به لحاظ هدف کاربردی، به لحاظ ماهیت بنیادی-اکتشافی، از لحاظ رویکرد استقرایی، از منظر استراتژی داده بنیاد با رویکرد ساخت گرا و به لحاظ روش آمیخته (کیفی و کمی) است. جامعه آماری بخش کیفی متشکل از خبرگان مدیریت ورزشی در حوزه مسائل مالی، مدیران و معاونین مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور، کارشناسان مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور، همچنین اساتید و صاحب نظران دانشگاهی در رشته مدیریت ورزشی و مدیریت مالی بود. نمونه گیری در بخش کیفی به صورت هدفمند با تکنیک گلوله برفی انجام شد که هر فرد مطلع و آگاه، خبره بعدی را معرفی کرد و این کار تا اشباع نظری در یافته‌های مصاحبه پیش رفت. ابزار گردآوری اطلاعات در فاز اول تحقیق که بخش کیفی بود شامل مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های عمیق بود. در این مطالعه با ۱۵ نفر مصاحبه انجام شد. تعداد ۴ مصاحبه به صورت عمیق تلفنی، ۷ مصاحبه حضوری، یک مورد از طریق واتساپ و سه مورد به صورت میدانی صورت گرفت که پس از مصاحبه سیزدهم تکرار در اطلاعات دریافتی قابل مشاهده بود و به مرحله اشباع نظری رسید. با این حال برای اطمینان از کفایت نمونه دو مصاحبه دیگر هم انجام شد. در این فاز، روش داده بنیاد با رویکرد چارمز^۱ (۲۰۰۶) که مبتنی بر مصاحبه‌های عمیق است، به منظور تحلیل مصاحبه‌ها و در نهایت شناسایی و مدیریت ریسک‌های مالی موجود در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال ایران انتخاب شد. جدول ۱ گستره بخش کیفی پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۱. گستره بخش کیفی پژوهش

منبع	تعداد
مصاحبه با مدیر مالی باشگاه لیگ برتری فوتبال	۱ نفر
مصاحبه با کارشناس مالی باشگاه لیگ برتری فوتبال	۱ نفر
مصاحبه با هیئت مدیره باشگاه لیگ برتری فوتبال	۴ نفر
مصاحبه با معاون مالی باشگاه لیگ برتری فوتبال	۱ نفر
مصاحبه با معاون فنی باشگاه لیگ برتری فوتبال	۱ نفر
مصاحبه با اساتید دانشگاه	۷ نفر
مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات، ادبیات و مبانی نظری	۱۴ مقاله / ۲ کتاب

مأخذ: یافته‌های پژوهش

1. Charmaz Approach

پس از گردآوری اطلاعات اولیه در بخش کیفی درباره عوامل مرتبط با ریسک‌های مالی در تأمین مالی و ساختار سرمایه باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال از طریق مصاحبه‌های عمیق، تحلیل مصاحبه‌های کیفی برای ساخت مدل پیشنهادی پژوهش طبق نظریه داده‌بنیاد (رویکرد چارمز) پیگیری شد.

در گام بعد تحلیل مصاحبه‌ها به منظور استخراج مقوله‌ها و مفاهیم اولیه برای ساخت مدل مفهومی طبق فرآیند چرخه‌ای یادداشت‌ها انجام شد. به منظور تعیین روایی در بخش کیفی از معیار اعتبارسنجی لینکلن و گوبا^۱ و جهت تعیین پایایی از روش حسابرسی فرآیند و توافق درونی استفاده شد. این محققان ده شاخص را برای معیار اعتبارسنجی (مقبولیت) معرفی کردند که از آن جمله می‌توان به حساسیت پژوهشگر، انسجام روش‌شناسی، متناسب بودن نمونه، تکرار شدن یک یافته و استفاده از بازخورد مطلعان اشاره کرد (مقدم و نبوی، ۱۳۹۵). بنابراین، نتایج نهایی پژوهش و همچنین فرآیند دستیابی به دیاگرام در اختیار هشت نفر از صاحب‌نظران حوزه تحقیق قرار گرفت که بررسی و تحلیل این افراد بر یافته‌های پژوهش صحت گذاشت. همچنین روش لینکلن و گوبا نیز که براساس چهار عنصر قابلیت اعتبار، قابلیت انتقال، قابلیت اعتماد و قابلیت تأیید شکل می‌گیرد روایی ابزار را تأیید کرد. جدول ۲ مراحل تأیید روایی براساس روش لینکلن و گوبا را نشان می‌دهد.

جدول ۲. روایی و اعتبار براساس روش لینکلن و گوبا

شاخص	فرآیند
اعتبار	صرف زمان کافی برای پژوهش و تأیید داده‌های مصاحبه توسط مصاحبه‌شونده
انتقال‌پذیری	اخذ نظر خبرگانی که در پژوهش شرکت نداشتند
تأیید‌پذیری	مستندسازی و حفظ همه گام‌های پژوهش و مستندات در فرآیند پژوهش
قابلیت اعتماد	ثبت همه جزئیات پژوهش و یادداشت‌برداری در طول مصاحبه و روند پژوهش

مأخذ: شاخص‌های لینکلن و گوبا، اعتبارسنجی یافته‌های کیفی

یکی از روش‌های معتبر ارزیابی پایایی در تحقیق کیفی روش حسابرسی فرآیند است. لذا در تحقیق حاضر فرآیند اجرای تصمیمات و همچنین همه داده‌های خام، داده‌های تحلیل‌شده، کدها، مقوله‌ها، فرآیند مطالعه، اهداف اولیه و سؤال‌ها در اختیار دو تن از

صاحب‌نظران قرار گرفت و با حسابرسی دقیق همه گام‌های پیموده شده تأیید شد. جهت اطمینان از پایایی ابزار، علاوه بر روش حسابرسی، از روش توافق درونی درون‌موضوعی بهره برده شد. بدین منظور ضمن ارائه آموزش‌های لازم جهت کدگذاری مصاحبه‌ها از دو تن از صاحب‌نظران درخواست شد به‌عنوان کدگذار به کدگذاری سه مصاحبه که به‌صورت تصادفی کدگذاری شدند، اقدام کنند. نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد مصاحبه‌های انجام‌شده پایایی قابل قبولی داشته‌اند.

جدول ۳. پایایی ابزار پژوهش با استفاده از روش توافق درون‌موضوعی

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کدهای احصاء شده	تعداد توافقات	پایایی بازآزمون
۱	ششم	۳۳	۲۲	۰/۶۶
۲	نهم	۴۳	۳۱	۰/۷۲
۳	دوازدهم	۳۲	۲۳	۰/۷۱
	کل مصاحبه	۱۰۸	۷۶	۰/۷۰

مأخذ: یافته‌های پژوهش

در بخش کمی نیز از روش معادلات ساختاری که روابط بین متغیرهای پنهان با یکدیگر و نیز گویه‌های سنجش هر متغیر پنهان با متغیر مربوط را بررسی می‌کند استفاده می‌شود. ابزار جمع‌آوری داده در بخش کمی پرسشنامه پژوهشگر ساخته مشتمل بر ۵۷ سؤال (گویه یا مفهوم) و ۱۹ مؤلفه است که این مؤلفه‌ها و مفاهیم در اصل خروجی مدل بخش کیفی تحقیق‌اند. جامعه آماری بخش کمی نیز شامل اساتید مدیریت ورزشی، اساتید مدیریت مالی، دانشجویان و هم‌چنین کارشناسان آگاه به امور مالی، مدیران و کارشناسان مالی - اجرایی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال ایران بود. نمونه‌گیری بخش کمی به روش در دسترس انجام شد و براساس دستورالعمل حاکم بر روش معادلات ساختاری که تعداد آن باید حداقل ۵ برابر گویه‌های پرسشنامه (حداقل ۲۸۵ نفر) باشد، ۳۷۸ در نظر گرفته شد. لذا ۳۷۸ پرسشنامه بین افراد به‌صورت آنلاین (تنظیم شده در دیجی‌فرم) قرار داده شد و در نهایت تعداد ۳۵۲ به‌طور کامل بازگشت داده شد و مبنای تحلیل داده‌ها در بخش کمی قرار گرفت. معمولاً جهت مدل‌سازی معادلات ساختاری می‌توان از نرم‌افزارهای مختلفی استفاده کرد. باین حال در این پژوهش از نرم‌افزار PLS بهره‌برداری شد که دلیل آن را می‌توان توانایی بالای قدرت

پیش‌بینی، کم بودن نسبی نمونه، پیچیدگی مدل و تعدد شاخص‌ها بیان کرد. جهت بررسی روایی ابزار پژوهش در بخش کمی از روایی صوری و محتوایی و روایی همگرا و واگرا و جهت بررسی پایایی ابزار از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که در سطح بالای ۸۷ درصد مورد تأیید قرار گرفت.

یافته‌ها

در مرحله اول، یافته‌های تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفت. سپس با استفاده از مدل‌سازی مرتبه دوم به تأیید مفاهیم و مقوله‌های احصاء شده پرداخته شد. پیش از آن در بخش توصیفی، برخی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها مورد بررسی قرار گرفت. جدول ۴ توزیع فراوانی گروه نمونه پژوهش را نشان می‌دهد که در آن ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در هر دو بخش کیفی و کمی لحاظ شده است. تخصص و سمت نمونه آماری در بخش کیفی، همچنین سن و تحصیلات آزمودنی‌ها در بخش کمی ارائه شده‌اند.

جدول ۴. جدول ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پژوهش

نمونه آماری بخش کیفی (مصاحبه‌شوندگان)		
سمت	تحصیلات	تعداد
مدیر مالی باشگاه لیگ برتری فوتبال	دکترای مدیریت مالی	۱ مرد
کارشناس مالی باشگاه لیگ برتری فوتبال	ارشد مدیریت مالی	۱ زن
هیئت مدیره باشگاه لیگ برتری فوتبال	دکترای حقوق	۱ مرد
هیئت مدیره باشگاه لیگ برتری فوتبال	دکترای مدیریت مالی	۲ مرد
معاون مالی باشگاه لیگ برتری فوتبال	دکترای مدیریت مالی	۱ مرد
هیئت مدیره باشگاه لیگ برتری فوتبال	دکترای مدیریت ورزشی	۱ مرد
معاون فنی باشگاه لیگ برتری فوتبال و استاد دانشگاه	دکتری مدیریت ورزشی	۱ مرد
استاد دانشگاه	دکتری مدیریت ورزشی	۵ مرد
استاد دانشگاه	دکترای اقتصاد	۲ زن/مرد
جمع		۱۵

نمونه آماری بخش کمی		
متغیر	تعداد	درصد
زیر ۳۰ سال	۱۰۳	۲۹
۳۱ - ۴۰ سال	۱۳۱	۳۷
سن	۹۹	۲۸
۴۱ - ۵۵ سال	۱۹	۵
۵۵- بالاتر سال	۳۵۲	۱۰۰
جمع	۲۵	۷
تحصیلات	۱۷۸	۵۱
کارشناسی	۱۴۹	۴۲
کارشناسی ارشد	۳۵۲	۱۰۰
دانشجوی دکتری و دکتری		
جمع		

مأخذ: یافته‌های پژوهش

در تحلیل مصاحبه‌ها اولین گام، مرحله کدگذاری باز بود که به تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت دستیابی به مقوله اصلی پرداخت. در پژوهش حاضر، این مقوله «مدل مدیریت ریسک-های مالی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال کشور» نام گرفت. در گام دوم مفاهیم شکل گرفتند. در این پژوهش از ۱۰۸ کد باز به دست آمده ۱۹ مفهوم شناسایی شد. در گام سوم، کدگذاری مرحله آخر انجام شد که نهایتاً ۵ مقوله اصلی (ریسک عملیاتی، ریسک نقدینگی، ریسک بازار، ریسک اعتباری و ریسک کشور) شناسایی شد. در جدول ۵ مقوله‌سازی‌ها و کدهای متمرکز شده نهایی ذکر شده است.

جدول ۵. کدهای اولیه، مفاهیم و مقوله‌ها

مقوله‌های اصلی	مفاهیم	کدهای اولیه
		مذاکرات پیچیده در نقل و انتقالات بازیکنان، شفاف نبودن پورسانت‌های مدیران در قراردادهای، تحریف در حسابرسی‌های مالی بخاطر عدم کنترل‌های داخلی مناسب، آشنا نبودن به فرآیند‌های اجرایی از لحاظ حقوقی و مالی در انعقاد قراردادهای، راهیابی تعداد زیادی از تماشاگران به ورزشگاه بدون بلیط، تغییر در زمان‌بندی‌ها به خاطر شرایط پیش‌بینی نشده، دسترسی غیرمجاز به حساب‌های باشگاه‌ها، ناهمگن بودن شرایط داخلی باشگاه‌ها با یکدیگر.
	سیستم‌های درونی و فرآیندهای داخلی	

مقوله‌های اصلی	مفاهیم	کدهای اولیه
ریسک عملیاتی	خطای انسانی	عدم استفاده یا استفاده نادرست از ابزارهای مالی، پایبند نبودن به قراردادهای، ضعف در بخش فنی و تحمیل خسارت به خاطر نتایج بی کیفیت، عدم استفاده از ابزار مشتقه مالی، وجود چک‌ها و مدارک جعلی در برخی قراردادهای، عدم کفایت ناظران و سرپرستان در بررسی استانداردهای در قراردادهای برنامه‌ها و منجر شدن به خسارت‌های مالی، آسیب‌های جسمانی بازیکنان و مربیان، خسارات فیزیکی به ورزشگاه‌ها، شرط‌بندی‌ها و تقلب.
	خطای رایانه‌ای و فناوریانه	آشنا نبودن مدیران و کارمندان با نرم‌افزارهای مالی الکترونیکی، مقاومت کارمندان و پرسنل در به‌کارگیری فناوری اطلاعات و دانش اطلاعاتی در زمینه مسائل مالی، خطاهای رایانه‌ای و اخلال در برخی پرداخت‌ها و
	لجستیک و زنجیره تأمین نامنظم	تدارکات برنامه‌ریزی نشده، عدم استفاده درست از منابع مالی در زمان مقرر، کیفیت پایین در اجرای مسابقات طول فصل.
	حاکمیت سرمایه به جای تخصص‌گرایی	رقابت نابرابر باشگاه‌ها در طول فصل به‌خاطر مسائل حاشیه‌ای، نفوذ زیاد ذی‌نفعان و اسپانسرها در قراردادهای، اختلاس‌ها و خیانت در امانت، استخدام‌های نادرست و به‌کارگیری مدیران مالی بدون تجربه، نادیده گرفتن مقررات به‌خاطر مصلحت‌طلبی‌های شخصی، تغییرات ناگهانی در درخواست‌های ذی‌نفعان و اسپانسرها، تبعیض در اجرای قانون به نفع یا ضرر برخی باشگاه‌ها، عدم رعایت وظیفه و تخصص، مجبور کردن باشگاه به عقد یا فسخ قرارداد با بازیکن یا مربی خاص، آسیب رساندن به حسن شهرت باشگاه‌ها و تحمیل ضرر و زیان، مشخص نبودن نقش برخی مالکان و سهام‌داران در قراردادهای.

مقوله‌های اصلی	مفاهیم	کدهای اولیه
	ضعف در مدیریت	عدم نظارت دقیق توسط مدیران مالی در قراردادهای ارزی، عدم آشنایی مدیران عالی با فرآیندهای رویارویی با ریسک‌های مالی، جایگزینی مدیران نامطلوب، پیش‌بینی نادرست مدیران مالی از دارایی‌ها، بدهی‌ها و درآمدها، تغییر مدیریت‌های پیاپی، فرهنگ ضعیف باشگاه در بسترسازی برای مدیریت ریسک‌های مالی، لغو برخی مسابقات به علت‌های پیش‌بینی نشده، عدم نظارت بر قراردادهای حقوقی و مالی، بیش‌اعتمادی یا بیش‌خوشبینی مدیران در عقد قراردادهای اصرار بر پیروی از یک استراتژی اشتباه و ترس از تغییر آن، عدم استفاده از مدیران با بیش استراتژیک و مالی به‌منظور سنجش سود و زیان.
	بدهی‌ها و دیون	عدم تسویه بدهی‌های پیشین، عدم پرداخت مالیات‌های معوقه، نبود ساختار بدهی معقول، دشواری در تبدیل مایملک غیرنقدی باشگاه‌ها به جریان نقد، نشکستن بدهی‌ها به بدهی‌های کوتاه‌مدت.
ریسک نقدینگی	محدودیت در تأمین منابع مالی	اضافه شدن هزینه‌های شخصی بازیکنان به مفاد قراردادهای، نبود ساختار سرمایه معقول، بیشتر شدن تسهیلات پرداختی بازیکنان و مربیان، عدم استفاده از اهرم‌های مالی، عدم بررسی ساختار وجوه برای پیش‌بینی جریان خالص وجوه نقد، ممانعت از بالا نگه داشتن سطح مناسبی از وجوه نقد در باشگاه‌ها، محدودیت در تولید سرمایه، نابرابری‌ها در حق پخش تلویزیونی، نوسانات در جریان‌های درآمدی، نوسانات و عدم قطعیت از درآمدهای روزهای مسابقه، پیش‌بینی‌های نادرست از بلیط‌فروشی، شکست در بازاریابی‌ها، شرایط دشوار در اعطای تسهیلات به حامیان مالی، متکی بودن بر سودهای مشتمل بر مالیات، انحراف در بودجه و ساختار سرمایه.

مقوله‌های اصلی	مفاهیم	کدهای اولیه
	حاکمیت شرکتی نامناسب	روابط پرحاشیه بین سهام‌داران و اسپانسرها در باشگاه‌ها، زیاد شدن حقوق و اختیارات صاحبان سهام و حامیان مالی، انحراف در سقف قراردادهای، ناهمگن بودن شرایط مالی در باشگاه‌ها.
	نرخ ارز	استفاده مکرر از وام‌های ارزی و غیرارزی، عدم مدیریت بدهی‌های ارزی، تغییرات شدید قیمت ارز در طول یک فصل.
	نرخ بهره	نوسانات نرخ بهره در طول فصل، تغییر در نرخ‌های مالیاتی.
ریسک بازار	تورم	نوسانات در قیمت کالا و خدمات، خریدهای غیرضروری و اشتباه‌مانند (خدمات، کالا و یا بازیکن / مربی)، موانع ذهنی و فیزیکی واقعی یا غیرواقعی در خریدهای باشگاه‌ها.
	حاکمیت دولتی باشگاه‌ها	وارد نشدن باشگاه‌های لیگ برتر به بازار بورس به‌صورت حرفه‌ای و شفاف، اعمال قدرت بالادستی‌ها و تغییر در سود و زیان طرح‌ها و برنامه‌ها در طول فصل، پیامدهای منفی خصوصی‌سازی.
	نبود زیرساخت‌های مالی مناسب	نبود مؤلفه مدیریت ریسک در فرآیند مدیریتی باشگاه‌ها، اهمیت ندادن به ریسک‌های درون سیستمی، عدم توانایی باشگاه در ایجاد خطوط اعتباری با بانک‌ها و مؤسسات مالی معتبر در کوتاه‌مدت برای رفع اضطرار، تحریف در حسابرسی‌های مالی به‌خاطر نبود ساختارهای داخلی مناسب، عدم رعایت برخی استانداردهای زیرساختی و تحمیل هزینه‌های غیرقابل پیش‌بینی در طول فصل، نبود ضمانت اجرایی و قانونی در قراردادهای، تغییرات زیاد در قوانین اداری.
ریسک اعتباری		عدم بازپرداخت وام‌های کلان، آشکار نبودن مشروعیت و رسمیت در بسیاری از قراردادهای، برابر نبودن اطلاعات حقوقی دو طرف در عقد قراردادهای، نبود تعادل بین شفافیت در قراردادهای و حفظ حریم خصوصی هر باشگاه، تأمین نشدن نیازها و

مقوله‌های اصلی	مفاهیم	کدهای اولیه
	عدم تقارن اطلاعاتی و پرداختی	انتظارات صاحبان سهام و حامیان مالی، عدم تطبیق و سازگاری عملکرد باشگاه‌ها در طول فصل با نتایج مورد انتظار، عدم توزیع عادلانه درآمدهای حاصل از پخش تلویزیونی.
	تحریم‌ها	تحریم‌های سیاسی و اقتصادی
	ضوابط یا پارادوکس‌های حاکمیتی	مرتبط دانستن ریسک مالی تنها با عوامل خارجی و تهدیدهای بیرونی، تغییر در ساختار مالیاتی کشور، قانونی نبودن برخی قراردادها و عدم امکان فسخ آن‌ها، نادیده گرفتن تعمدی برخی قوانین و تبصره‌ها برای تنظیم برخی قراردادها، موفق نبودن در ایفای تعهدات بین‌المللی، اعمال برخی قوانین دست‌وپاگیر، عدم تلاش برای اجرای قوانین مربوط به منع انحصارات.
ریسک کشور	چالش‌های سیاسی	تغییرات مکرر سیاسی در دولت‌ها.
	چالش‌های اقتصادی	عدم تعادل در پرداخت‌های خارجی، آسیب‌پذیری سیستم‌های بانکی، محدودیت در دسترسی به ارز خارجی، کنترل‌های سرمایه‌ای.

مأخذ: یافته‌های پژوهش

همان‌گونه که در جدول ۶ مشاهده می‌شود میانگین متغیرهای ریسک نقدینگی، ریسک بازار و ریسک اعتباری بالاتر از حد متوسط است و میانگین متغیرهای ریسک عملیاتی و ریسک کشور نزدیک به حد متوسط است.

جدول ۶. توصیف متغیرهای تحقیق

پیشینه	کمینه	انحراف معیار	میانگین	متغیر
۵	۱	۰/۷۵	۳/۴۸	ریسک نقدینگی
۵	۱	۰/۹۲	۲/۸۴	ریسک عملیاتی
۵	۱	۰/۹۸	۳/۰۲	ریسک اعتباری
۵	۱	۰/۶۹	۲/۶۶	ریسک کشور
۵	۱	۰/۸۷	۳/۰۳	ریسک بازار

مأخذ: یافته‌های پژوهش

برای بررسی ثبات درونی یا پایایی سازه‌ها، ملاک‌های سه‌گانه فورنل و لارکر^۱ مدنظر قرار گرفت. بررسی بار عاملی متغیرهای مشاهده شده به‌عنوان اولین ملاک بررسی، نشان داد که میزان بار عاملی و مقادیر t به‌دست آمده برای متغیرهای مشاهده شده در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است (شکل ۲). دومین ملاک بررسی پایایی سازه‌ها، ضریب دیلون-گلداشتاین یا پایایی ترکیبی^۲ (شاخص سازگاری درونی مدل اندازه‌گیری) سازه‌ها است که باید بیشتر از ۰/۷ باشد. مقادیر به‌دست آمده برای این شاخص نیز حاکی از پایایی قابل قبول سازه‌ها بود. میانگین واریانس استخراج شده^۳، سومین ملاک جهت بررسی ثبات درونی سازه‌ها است که در جدول ۷ آمده است. مقادیر بالاتر از ۰/۵ برای این ملاک قابل قبول است (سیدعباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴). با توجه به نتایج جدول (۷) سازه‌ها و نشان‌گرهای آن‌ها از پایایی قابل قبولی برای استفاده در تحقیق برخوردار هستند.

جدول ۷. شاخص‌های بررسی پایایی سازه‌های تحقیق

متغیر	میانگین واریانس استخراج شده	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ	ضریب تعیین	مؤلفه‌ها	بار عاملی	ارزش t
					سیستم‌های درونی و فرآیند های داخلی	۰/۷۳	۱۴/۵۱
					خطای انسانی	۰/۷۹	۲۲/۲۸
					خطای رایانه‌ای و فناوریانه	۰/۷۲	۱۴/۸۲
ریسک عملیاتی	۰/۵۶	۰/۸۸	۰/۸۴	-	لجستیک و زنجیره تأمین نامنظم	۰/۶۹	۱۲/۴۷
					حاکمیت سرمایه به جای تخصص‌گرایی	۰/۷۲	۱۴/۷۱
					ضعف در مدیریت	۰/۷۷	۱۸/۹۷
					بدهی‌ها و دیون	۰/۸۶	۲۸/۵۷
ریسک نقدینگی	۰/۷۵	۰/۹۰	۰/۸۳	-	محدودیت در تأمین منابع مالی	۰/۸۹	۳۰/۰۵

1. Fornell & Larcker
2. Composite Reliability (CR)
3. Average Variance Extracted (AVE)

۲۴/۵۳	۰/۸۵	حاکمیت شرکتی نامناسب				
۲۲/۲۹	۰/۸۳	نرخ ارز				ریسک بازار
۴۱/۵۶	۰/۸۹	نرخ بهره				
۳۷/۹۵	۰/۸۹	تورم	-	۰/۸۶	۰/۹۱	۰/۷۱
۱۸/۸۰	۰/۷۴	حاکمیت دولتی باشگاه‌ها				
۸۴/۳۵	۰/۹۵	نبود زیرساخت‌های مالی مناسب				ریسک
۱۳۳/۸۷	۰/۹۶	عدم تقارن اطلاعاتی و پرداختی	-	۰/۹۱	۰/۹۶	۰/۹۲
۷/۰۵	۰/۵۸	تحریم‌ها				
۲۱/۳۹	۰/۸۱	ضوابط حاکمیتی				
۹/۶۹	۰/۶۵	چالش‌های سیاسی	-	۰/۷۲	۰/۸۰	۰/۵۱
۱۴/۱۴	۰/۷۷	چالش‌های اقتصادی				ریسک کشور

مأخذ: یافته‌های پژوهش

برای این که یک سازه از روایی تشخیصی یا واگرایی قابل قبولی برخوردار باشد، جذر میانگین واریانس استخراج شده یک سازه باید بیشتر از همبستگی آن سازه با سازه‌های دیگر باشد. با توجه به نتایج جدول (۸) می‌توان چنین بیان کرد که سازه‌های مورد بررسی در تحقیق حاضر از روایی تشخیصی خوبی برخوردار می‌باشند. همچنین در مدل‌یابی معادلات ساختاری به روش پی. ال. اس. برای بررسی کیفیت یا برازش مدل اندازه‌گیری یا به عبارتی ابزارهای اندازه‌گیری، شاخص بررسی اعتبار اشتراک^۱ در نظر گرفته می‌شود. برای بررسی این شاخص، مجموع مجزوات مشاهدات برای هر بلوک متغیر مکنون (SSO) و مجموع مجذور خطاهای پیش‌بینی برای هر بلوک متغیر مکنون (SSE) در نظر گرفته می‌شود. مقادیر مثبت این شاخص نشان‌دهنده‌ی کیفیت مناسب ابزارهای اندازه‌گیری می‌باشد (سیدعباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴). با توجه به نتایج جداول ۸ و ۹ می‌توان چنین بیان کرد که ابزارهای مورد استفاده در تحقیق از کیفیت مناسبی برخوردار هستند.

1. Construct Cross Validated Community

جدول ۸. نتایج بررسی روایی تشخیصی سازه‌های پژوهش

سازه‌ها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱ ریسک اعتباری	۰/۷۱					
۲ ریسک بازار	۰/۴۸	۰/۷۵				
۳ ریسک عملیاتی	۰/۶۹	۰/۵۵	۰/۸۴			
۴ ریسک نقدینگی	۰/۵۰	۰/۵۴	۰/۷۰	۰/۸۴		
۵ ریسک کشور	۰/۵۷	۰/۶۸	۰/۷۱	۰/۸۲	۰/۸۶	
۶ مدل‌سازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور	۰/۷۴	۰/۸۰	۰/۸۵	۰/۹۱	۰/۹۲	

* جذر میانگین واریانس استخراج شده

مأخذ: یافته‌های پژوهش

جدول ۹. نتایج بررسی شاخص اعتبار اشتراک سازه‌های تحقیق

سازه/آماره	SSO	SSE	1-SSE/SSO
۱ ریسک اعتباری	۲۰۰/۰۰۰	۲۰۰/۰۰۰	
۲ ریسک بازار	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	
۳ ریسک عملیاتی	۶۰۰/۰۰۰	۶۰۰/۰۰۰	
۴ ریسک نقدینگی	۳۰۰/۰۰۰	۳۰۰/۰۰۰	
۵ ریسک کشور	۴۰۰/۰۰۰	۴۰۰/۰۰۰	
۶ مدل‌سازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور	۱۰۰/۰۰۰	۳/۲۰۸	۰/۹۶۸

* مجموع مجذورات مشاهدات برای متغیر مکنون (SSO)

* مجموع مجذورات خطاهای پیش‌بینی برای متغیر مکنون (SSE)

* شاخص بررسی اعتبار اشتراک (1-SSE/SSO)

مأخذ: یافته‌های پژوهش

نتایج پژوهش نشان داد که ارتباط مدل‌سازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک نقدینگی، مثبت و معنی‌دار است ($\beta=0/41$, $t=22/31$). بخش دیگری از نتایج نشان داد که ارتباط مدل‌سازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک بازار نیز مثبت و معنی‌دار است ($\beta=0/28$, $t=14/67$). همچنین ارتباط مدل‌سازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک

اعتباری نیز مثبت و معنی‌دار است ($\beta=0/21$ ، $t=14/65$). ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک کشور نیز مثبت و معنی‌دار است ($\beta=0/15$ ، $t=11/66$). در نهایت، ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک عملیاتی نیز مثبت و معنی‌دار است ($\beta=0/12$ ، $t=9/47$). به‌طور کلی می‌توان ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور را در پنج طبقه ریسک نقدینگی، ریسک بازار، ریسک اعتباری، ریسک کشور و در نهایت ریسک عملیاتی دسته‌بندی کرد. نتایج فرضیه‌ها در جدول ۱۰ نشان داده شده است.

جدول ۱۰. نتایج فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌ها	مقدار t	مقدار β	نتیجه فرضیه محقق
ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک نقدینگی	۲۲/۳۱	۰/۴۱	پذیرش فرضیه
ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک بازار	۱۴/۶۷	۰/۲۸	پذیرش فرضیه
ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک اعتباری	۱۴/۶۵	۰/۲۱	پذیرش فرضیه
ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک کشور	۱۱/۶۶	۰/۱۵	پذیرش فرضیه
ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک عملیاتی	۹/۴۷	۰/۱۲	پذیرش فرضیه

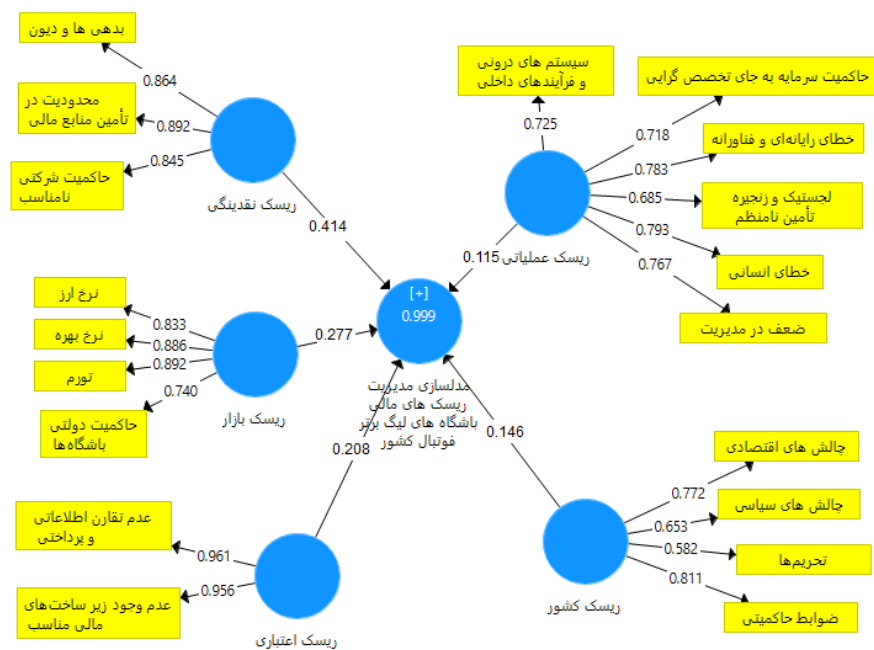
$$-1/96 \leq t \text{ value} \leq +1/96$$

مأخذ: یافته‌های پژوهش

مطابق با شکل ۱، بررسی ضرایب استاندارد شده مسیرهای مربوط به فرضیه‌ها را نشان می‌دهد. ضریب استاندارد شده مسیر میان ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک نقدینگی، بیانگر این مطلب است که ریسک نقدینگی به میزان ۴۱ درصد از تغییرات مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور را تبیین کرد. ضریب استاندارد شده مسیر میان ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک بازار، بیانگر این مطلب است که ریسک بازار به میزان ۲۸ درصد از تغییرات مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی

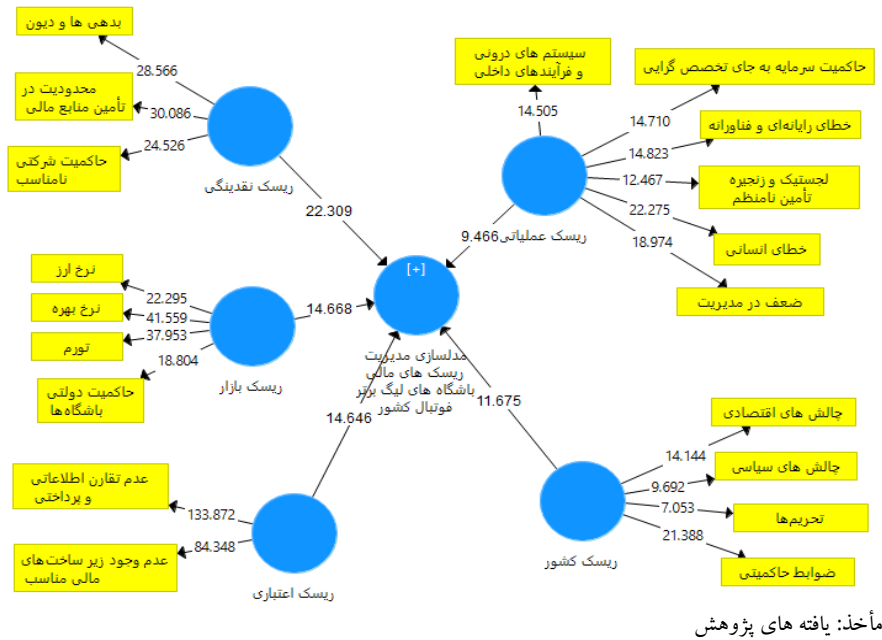
باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور را تبیین کرد. ضریب استاندارد شده مسیر میان ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک اعتباری، بیانگر این مطلب است که ریسک اعتباری به میزان ۲۱ درصد از تغییرات مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور را تبیین کرد. ضریب استاندارد شده مسیر میان ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک کشور، بیانگر این مطلب است که ریسک کشور به میزان ۱۵ درصد از تغییرات مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور را تبیین کرد. ضریب استاندارد شده مسیر میان ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک اعتباری، بیانگر این مطلب است که ریسک اعتباری به میزان ۱۲ درصد از تغییرات مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور را تبیین کرد.

شکل ۱. مدل آزمون شده تحقیق در حالت تخمین استاندارد

مأخذ: یافته‌های پژوهش

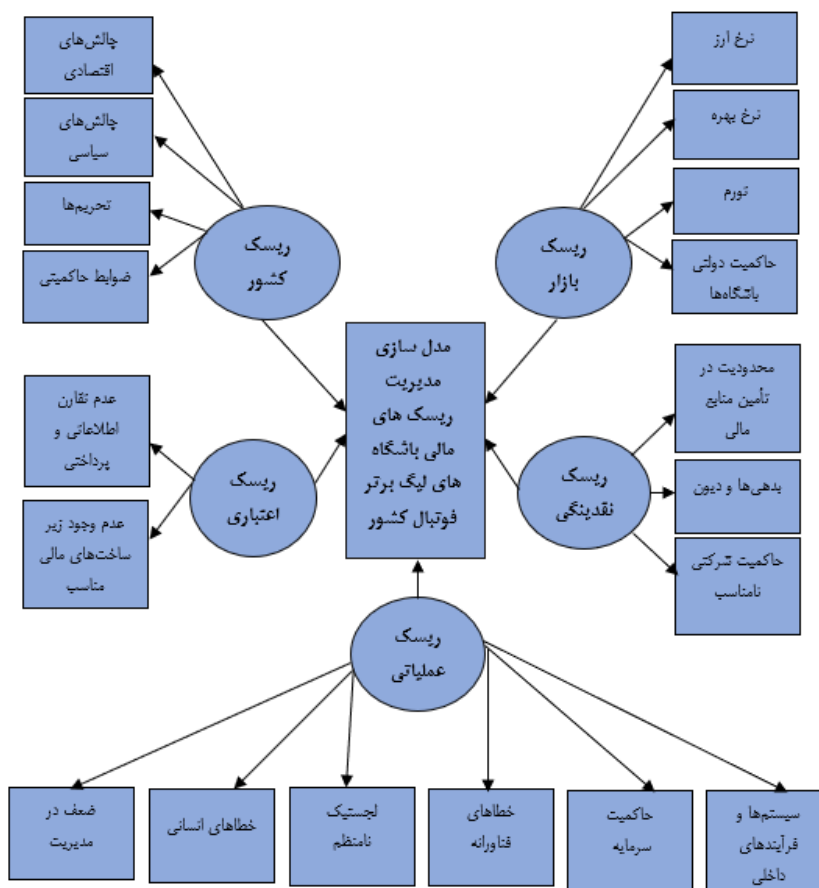
شکل ۲. مدل آزمون شده تحقیق در حالت اعداد معنی داری

مطابق با شکل ۲، تمامی ضرایب سؤالات از ۱/۹۶ بیشتر هستند و به این معناست که روابط مؤلفه‌ها با سؤالات معنادار با سطح اطمینان ۹۵ درصد است و تمام روابط بین مؤلفه‌ها بالاتر از ۱/۹۶ هستند. ارتباط مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور با ریسک نقدینگی، ریسک بازار، ریسک اعتباری، ریسک کشور و در نهایت ریسک عملیاتی مثبت و معنی دار است لذا نتایج نشان داد که همه فرضیات پژوهش با سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار هستند. بر طبق یافته‌های پژوهش و بر طبق مدلسازی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه های لیگ برتری فوتبال کشور، به ترتیب از بالاترین تا پایین ترین رتبه به شرح زیر است: ریسک نقدینگی، ریسک بازار، ریسک اعتباری، ریسک کشور و در نهایت، ریسک عملیاتی.

پس از تأیید کمی مفاهیم احصا شده در مرحله کد گذاری متمرکز، مدل نهایی پژوهش براساس شکل ۳ ترسیم می شود.

شکل ۳. مدل نهایی مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور

مأخذ: یافته های پژوهش

بحث و نتیجه گیری

در دهه‌های قبل ورزش فوتبال تنها به‌عنوان یک فعالیت تفریحی بود که در حوزه ورزش صورت می‌گرفت. امروزه فوتبال تبدیل به صنعتی تجاری شده و در بازار رقابت جهانی مانند دیگر بنگاه‌های تجاری به دنبال کسب سود است (Zhan & de Jong). همچون همه تجارت‌های دیگر برای موفقیت در این صنعت و تجارت نیز باید از نظر مالی قوی بود. در این میان مسائل متعدد مالی هستند که باشگاه‌ها با آن‌ها روبه‌رو می‌شوند از جمله تأمین

اعتبارات، ساختار سرمایه، مدیریت سود، بررسی زیان‌های احتمالی در قراردادها یا به عبارت دیگر، ریسک‌های مالی و به‌طور کلی بررسی‌های مالی دقیق و علمی برای بازدهی بالاتر و در نهایت تجارتي پر سودتر (Jeffrey, 2023). یکی از استراتژی‌های مالی که اکثر باشگاه‌های دنیا بالاخص باشگاه‌های فوتبال لیگ برتری آن را اتخاذ می‌کنند تنوع بخشیدن در تأمین اعتبارات و بالاتر بردن جریان‌های نقدی از طریق تعدد منابع درآمدی باشگاه به‌منظور کسب سود متنوع است (Andreff, 2024). ازسوی دیگر، برای بسیاری از باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال، با بالاتر رفتن هزینه‌ها و در نظر نگرفتن برخی ملاحظات و عدم قطعیت‌ها به‌صورت دقیق و علمی از جمله ملاحظات محیطی و داخل سازمانی، شرایط خارجی تحمیلی از محیط بیرون و پیچیدگی‌های داخلی خود باشگاه‌ها که همگی تحت عنوان ریسک‌های مالی شناخته می‌شوند؛ مشکلات مالی و به تبع آن ضررها و خسارات مالی بسیاری را به‌وجود می‌آورند که توان رقابت در این صنعت را از باشگاه‌ها می‌گیرند (Evans et al., 2025). لذا در سال‌های اخیر مطالعه و بررسی علمی و دقیق ریسک‌های مالی در صنعت فوتبال بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود. رشد ناگهانی صنعت فوتبال در کشور ما نیز همانند تمام دنیا ساختار مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال را تحت تأثیر قرار داده و آن‌ها را روزبه‌روز در تنگناهای شدید مالی قرار می‌دهد (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۹). برای اینکه باشگاه‌ها از این چرخش مالی عبور کنند، افزایش درآمد باشگاه از یک‌سو و بررسی و مدیریت ریسک‌های مالی به‌منظور بهره‌برداری بهتر از این درآمد ازسوی دیگر بسیار حائز اهمیت است.

لذا مقاله حاضر با دو هدف پژوهشی اصلی یعنی استخراج و شناسایی مؤلفه‌های ریسک‌های مالی در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور و همچنین ارائه مدلی برای مدیریت این ریسک مهم انجام شد. با توجه به مدل و یافته‌ها ریسک نقدینگی به میزان ۴۱ درصد از سازه‌های مدل را تبیین کرد که بالاترین سطح ریسک را در ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران نشان داد لذا نتیجه این تحقیق از نقطه‌نظر نوع ریسک مالی اصلی، یعنی ریسک نقدینگی، با تحقیق هالکوز و زرمس^۱ (۲۰۱۳) همخوانی داشت. همچنین با

1. Halkos & Tzeremes

تحقیقات ادام و باخمیر^۱ (۲۰۲۴) و میلر^۲ (۲۰۲۱) همسوست زیرا در همه این مطالعات به عامل تأمین منابع مالی و جریان‌های نقدی باشگاه‌ها به‌عنوان متغیر اصلی ریسک مالی اشاره شده بود. در این تحقیقات اعلام شد که مدیران حرفه‌ای به ابعاد استراتژیک مدیریت مالی در باشگاه‌های لیگ برتری مانند افزایش درآمد باشگاه و ایجاد فضایی برای رقابت‌های خارج باشگاهی و حتی بین‌المللی بسیار علاقه‌مند هستند (Holly, 2017). درعین‌حال، تجزیه و تحلیل جداول مالی سالانه باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال در این کشورها نشان داد که آن‌ها علیرغم سرمایه‌گذاری‌های کلان در بدهی‌های هنگفتی نیز گرفتار هستند و تا حد زیادی از نظر نقدینگی و سودآوری مشکل دارند؛ در نتیجه به‌طور مستمر با مشکلات مالی رو به افزایش مواجه می‌شوند (Yilmaz, 2018).

اما تفاوت این مطالعه با مطالعات یاد شده به‌ویژه دو مطالعه آخر دیدگاه متفاوت آن‌ها نسبت به مقوله ساختار سرمایه، نقدینگی، ریسک حاصله از آن و نحوه مدیریت آن است. آن‌ها به متغیر «تأمین اعتبارات» به‌عنوان شاخصی که مانع از ایجاد ریسک‌های مالی و ضرر و زیان‌های مالی می‌شود توجه داشته‌اند. ولی در مطالعه حاضر عامل تأمین اعتبارات، خود به‌عنوان بخشی از ریسک مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور در نظر گرفته شده است. نکته اصلی در این تفاوت‌ها استفاده از روش‌های مختلف در تحقیق است و نقطه‌قوت تحقیق حاضر این است که تاکنون مدلی برای مدیریت این ریسک مهم ارائه نشده است. مؤلفه‌های اصلی که تأثیر قابل تأملی در مدیریت ریسک مالی در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال ایران دارند عواملی هستند که همگی زیرمؤلفه‌های نقدینگی محسوب می‌شوند که اصلی‌ترین آن‌ها مؤلفه تأمین اعتبارات باشگاه و تأمین سرمایه است. تحقیقات نشان می‌دهد عمده‌ترین منابع درآمدی و تأمین اعتبارات در کل دنیا در صنعت فوتبال به ترتیب شامل حق پخش تلویزیونی، حامیان مالی، فعالیت‌های تجاری باشگاه‌ها و درآمدهای روز مسابقه است (Kositsakul, 2025). در این میان مسائل و فاکتورهایی (ریسک‌ها) هستند که این فرآیند را با پیچیدگی‌های زیاد تهدید کرده و حتی به جای تولید سرمایه و جریان‌های درآمدی، به ضرر و زیان و خسارات مالی برای باشگاه‌ها منتج می‌شوند.

1 . Adam & Bachmaier

2 . Millar

در مورد ایران موانع و مشکلات جذب توسعه حامیان مالی در صنعت فوتبال، عدم اطمینان از سرمایه‌گذاری در صنعت فوتبال کشور، کمبود آژانس‌های تخصصی و نیروی انسانی متخصص بازاریابی ورزشی، عدم تدوین طرح‌های راهبردی و عملیات بازاریابی، مشکلات کمی و کیفی پخش تلویزیونی مسابقات، مالکیت دولتی باشگاه‌ها، مشکلات پیامدهای منفی خصوصی‌سازی از جمله مهم‌ترین پیچیدگی‌ها یا ریسک‌ها در این زمینه هستند (ساعتچیان و الهی، ۱۳۹۴) که این نتایج با نتایج تحقیق حاضر همسوست. در نهایت نتایج نشان داد تأمین اعتبارات و تشکیل ساختار سرمایه معقول و تبدیل آن به جریان‌های نقدی و غیرنقدی برای باشگاه‌ها اصلی‌ترین فاکتور مدیریت ریسک‌های مالی نه تنها برای مدیران مالی بلکه کلیه مدیران، سرمایه‌گذاران و استراتژیست‌های باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور است که بررسی علمی و دقیق آن به منظور کاهش خسارات و ضررهای مالی و افزایش جریان‌های درآمدی باشگاه‌ها لازم است.

دومین مؤلفه تأثیرگذار در مدیریت ریسک مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور، عامل نرخ «تورم» است که زیرمؤلفه ریسک بازار محسوب می‌شود. یکی از مسائلی که در زمینه مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور تأثیر زیادی دارد، نرخ تورم است. تورم و نااطمینانی تورمی یکی از متغیرهای مهم اقتصادی و از موضوعات مهم در حوزه اقتصاد کلان است که بر تمامی تجارت‌ها و صنایع تأثیر بسزایی دارد. اهمیت متغیر تورم در صنعت ورزش و اثر آن بر ارزش افزوده و تولید این بخش نیز اغماض شدنی نیست (پورقربان، ۱۳۹۹). در این میان ورزش فوتبال که دارای گردش‌های مالی بسیار است از حساسیت بیشتری برخوردار است. بالا رفتن قیمت‌ها در کشور به‌ویژه بالا رفتن نرخ ارز و طلا به‌طور مستقیم بر پرداختی‌های باشگاه‌ها، قراردادهای خریدهای باشگاه تأثیر دارند. نتایج نشان داده است که رشد و پیشرفت فوتبال در ایران نسبت به پنج یا شش سال قبل آن‌قدر شاخص نبوده درحالی‌که مبالغ قراردادهای چند صد برابر رشد کرده است (ساعتچیان و الهی، ۱۳۹۴). خرید بازیکنان خارجی از دیگر مسائلی است که در سال‌های اخیر در فصل نقل و انتقالات بازیکنان برای اکثر باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشورمان هزینه‌های گزافی بر جای گذاشته است. بسیاری از این خریدها یا لازم نیستند و یا نتایج مثبتی به همراه ندارند اما همگام با تورم و به‌روزترین نرخ ارز در حال انجام هستند. قیمت‌های گزاف در خریدهای باشگاه از جمله خرید بازیکنان در فرصت ۸۴ روزه نقل و انتقالات، خریدهای غیرضروری

باشگاه‌ها، خریدهای خارجی، بالا رفتن نرخ ارز و نرخ بهره، نوسانات زیاد قیمت دلار در طول یک فصل از جمله انواع مختلف ریسک بازار هستند که به منظور مدیریت ریسک‌های مالی باید در برنامه‌ریزی‌های استراتژیک باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور، توسط مدیران لحاظ شوند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که از میان مسائل ذکر شده در کشور ما بالا رفتن نرخ تورم از تأثیرگذارترین شاخص‌های ریسک بازار بوده و در نظر نگرفتن آن در عقد قراردادها، پرداخت‌ها و خریدهای باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ضررهای جبران‌ناپذیری را به جای می‌گذارد.

بررسی و سنجش اعتبار مشتریان امروزه یکی از مهم‌ترین تصمیم‌های مالی به‌شمار می‌آید و عدم ارزیابی دقیق اعتبار مشتریان می‌تواند منجر به معوق شدن و یا سوخت شدن مطالبات، افزایش هزینه‌ها، کاهش کارایی و بهره‌وری، کاهش سود و افزایش ریسک در ماندگی مالی و ورشکستگی هر شرکت یا سازمانی شود (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۵) که این نتایج نیز با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. در خصوص مدیریت ریسک اعتباری می‌توان اشاره کرد که سنجش اعتبار مشتریان به منظور جلوگیری از معوقات و یا بازپرداخت‌های دیر هنگام امری لازم‌الاجراست. در زمینه باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال می‌توان اذعان داشت که بانک‌ها و یا اسپانسرها با سنجش عملکرد باشگاه‌ها در طول فصل و یا خوشنامی آن‌ها، میزان موفقیت ورزشی - تجاری آن‌ها و یا بررسی پایداری باشگاه به تعهداتش است که اعتبارسنجی می‌کنند (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۹). لذا ممکن است باشگاهی روی تسهیلات و یا وام خاصی تکیه و برنامه‌ریزی کرده باشد ولی از سوی مؤسسات اعتباری، بانک‌ها و یا حامیان مالی مورد حمایت قرار نگیرد و پرداختی صورت نگیرد. در بسیاری موارد پیش‌بینی نشده حتی تسهیلاتی که برای پیشرفت در برنامه‌های ورزشی و یا تجاری در نظر گرفته شده است برای رد کردن بعضی دیون مالیاتی و یا جرائم ناگهانی مصرف می‌شوند (Millar, 2021). نتایج تحقیق حاضر نشان داد که ریسک اعتباری دیگر مؤلفه از مؤلفه‌های مدیریت ریسک‌های مالی است که توسط مدیران باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال باید به دقت مورد بررسی قرار گیرد. «عدم تقارن اطلاعاتی» در بررسی ریسک اعتباری در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال فاکتوری بسیار مهم محسوب می‌شود. در این خصوص نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در بسیاری از قراردادها در دست نداشتن اطلاعات کافی و درست از یکی از طرفین و یا دادن اطلاعات نادرست و در برخی موارد حتی پنهان کردن شروطی از قرارداد

به‌عمد، باعث تحمیل خسارت و ضرر و زیان به طرف دیگر شده است. به‌طور کلی هدف از مدیریت ریسک اعتباری در حوزه ورزش به‌ویژه در مورد باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال اقدام به اعتباردهی وزندهی شده در محدوده قابل قبول است به‌طوری‌که با اقدامات و پیش‌بینی‌های برنامه‌ریزی شده توسط مدیران مالی و استراتژیک از یک سو توانایی بازپرداخت اصل و فرع اعتبارات اعطایی، جریان نقدینگی باشگاه‌ها، بهره‌برداری از حساب‌های اعتباری باشگاه‌ها، بازدهی ورزشی - تجاری باشگاه‌های لیگ برتری، کیفیت تصمیم‌گیری‌های مالی مدیریتی و درنهایت اعتبار و نام (برند) باشگاه مخدوش نشود و از سوی دیگر، باشگاه‌ها متحمل ضرر و زیان مالی نشوند (Deng, 2024).

به مجموعه‌ای از ریسک‌ها در ارتباط با سرمایه‌گذاری در یک کشور خارجی، ریسک کشور گفته می‌شود. این ریسک‌ها عمدتاً شامل ریسک سیاسی و ریسک اقتصادی هستند (Dinah & Gatzert, 2018) که این نتایج با نتایج تحقیق حاضر ناهم‌سوست. متأسفانه بعضی از کشورها دارای ریسک بالایی هستند که بسیاری از سرمایه‌گذاران خارجی را ناامید می‌کند. در صنعت فوتبال و در زمینه باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال ایران نیز همچون دیگر تجارت‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، این امر کاملاً واضح و روشن است. با این حال، نتایج پژوهش حاضر نشان داد به‌زعم وجود ناپایداری‌هایی در زمینه مسائل اقتصادی و سیاسی، در کشور ایران، «ضوابط حاکمیتی و پارادوکس‌ها» اصلی‌ترین مؤلفه در ریسک کشور شناخته می‌شود. در واقع شمار زیادی از کشورهای دوست و همسایه هستند که تمایل زیادی برای عقد قرارداد با باشگاه‌های مطرح لیگ برتری ایران را دارند؛ قراردادهای خواهرخواندگی بین باشگاه‌ها از این دست روابط و سرمایه‌گذاری‌های خارجی در حوزه فوتبال ایران هستند. به‌طور کلی از عوامل تهدیدکننده برای سرمایه‌گذاران و حتی مدیران خود باشگاه‌های لیگ برتری مربوط به ضوابط حاکمیتی، می‌توان به قانونی نبودن برخی قراردادهای، عدم امکان فسخ برخی قراردادهای تا پایان فصل حتی با وجود ضرر و زیان، عدم تلاش برای اجرای قوانین مربوط به منع انحصارات، برخی محدودیت‌ها در سیستم بانکی و... نام برد. لذا ریسک کشور می‌تواند نرخ بازده مورد انتظار در سرمایه‌گذاری را کاهش دهد (Dylan, et al., 2018). پس لازم است تا در گام اول مدیران باشگاه‌ها به‌ویژه مدیران مالی، استراتژیست‌ها و برنامه‌ریزان به بررسی بیشتر و دقیق‌تر مسائل داخلی و قانونی کشور پرداخته و با شناخت، ارزیابی و انجام اقدامات صحیح، این زیرمؤلفه از مقوله ریسک کشور در حوزه ریسک‌های

مالی را بهتر شناخته تا از بروز ضررهای مالی ناشی از آن تا حد زیادی جلوگیری کنند. در گام دوم نیز لازم است تا در سطح کلان اقدامات سیاسی و اقتصادی مؤثرتری صورت گیرد تا تمایل و اطمینان دیگر کشورها برای ارتباطات، رقابت‌ها و تجارت‌های بین‌المللی در حوزه فوتبال با ایران افزایش یابد و باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور شانس بالاتری در عرصه‌های بین‌المللی پیدا کنند.

در نهایت ریسک‌های عملیاتی، رویدادها، فعالیت‌ها یا شرایطی هستند که می‌توانند بر یک سازمان در دستیابی به اهداف تجاری یا کیفی، اثر بگذارند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۴). ریسک عملیاتی، ریسکی است که از نواقص سیستم‌های کنترل‌های داخلی، فرآیندهای داخلی مشکل‌دار و یا منابع انسانی منجر به زیان غیرمنتظره خواهد شد. این ریسک با خطای انسانی، خرابی سیستم‌ها و رویه‌ها یا کنترل‌های ناکافی همراه است (Garner, et al., 2016). در واقع بیشتر ریسک‌های عملیاتی به دلیل خطاهای انسانی یا ناتوانی آن‌ها در فرآیند تفکر رخ می‌دهد. نتایج تحقیق مذکور با نتایج پژوهش حاضر در زمینه اصلی‌ترین مؤلفه مقوله ریسک عملیاتی یعنی «خطای انسانی» در یک راستا است. در زمینه لیگ برتری فوتبال کشور نیز به علت وجود سلسله‌مراتب مدیریتی فراوان، فرآیندهای تصمیم‌گیری پیچیده و ساختار عمودی سازمان‌های ورزشی مربوط به لیگ برتری و تعدد منابع انسانی مسئول، مؤلفه «خطای انسانی» به کرات مشاهده می‌شود. نتایج همچنین نشان داد ضعف در استفاده از ابزارهای مالی، متعهد نبودن به قراردادهای، ضعف کارکنان و پرسنل در بخش‌های مالی باشگاه‌ها، به‌روز نبودن اطلاعات مالی کارکنان و پرسنل، وارد آمدن خسارات فیزیکی به اموال باشگاه‌ها، شرط‌بندی‌ها و تقلب برخی افراد و قبول نکردن شرکت در دوره‌های آموزشی و علمی توسط پرسنل بخش مالی باشگاه‌ها از جمله مسائل مربوط به خطای انسانی در حوزه مدیریت ریسک‌های مالی باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور هستند. به‌منظور مدیریت ریسک عملیاتی، باشگاه‌های لیگ برتری کشور باید به‌صورت کاملاً علمی تلاش کنند تا این نوع از ریسک را نیز بشناسند و سپس به بهترین نحو ممکن آن را کنترل یا کاهش دهند، با این درک که برخی ریسک‌های عملیاتی به‌خاطر مربوط بودن به مؤلفه خطای انسانی احتمالاً همیشه وجود خواهند داشت. درخصوص مسائل ذکر شده تفکر ملی، اصلاح ساختارهای مالی، بررسی تأمین مالی و در نظر گرفتن راهبردهای مدیریت انواع ریسک به‌ویژه ریسک‌های مالی با رویکرد استراتژیک و سیستمی در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال

کشور ارکانی هستند که لازمه تغییر هستند (سلطان حسینی و همکاران، ۱۳۹۵). علاوه بر این، تغییر نگرش در برنامه‌های بلندمدت آموزش و تربیت آکادمیک متخصصین امور مالی در باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال و برنامه‌ریزی مدون به منظور استفاده از کارشناسان و مدیران خبره، تربیت و استفاده از مدیران مالی در ساختارهای مالی، بررسی تجربیات بین‌المللی و نگاه ویژه به بسترسازی و دید حرفه‌ای (ورزشی-تجاری) به فوتبال نیز از عمده مسائلی است که در راستای بهبود صنعت فوتبال کشور امری لازم و ضروری است (رضایی و همکاران، ۱۳۹۴).

در انتها به عنوان پیشنهادی برخاسته این مطالعه باید به این نکته اشاره شود که باشگاه‌های لیگ برتری فوتبال کشور در حال حاضر به شدت نیازمند مدیریت ریسک‌های مالی در سه سطح می‌باشند. در سطح باشگاهی و برای مدیران باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران ایجاد یک کمیته دائمی مدیریت ریسک زیر نظر هیئت مدیره، با سه کارکرد اصلی: شناسایی ریسک‌های مهم مانند نقدینگی، بدهی، قرارداد بازیکنان و درآمدهای ناپایدار- طراحی ماتریس (احتمال-اثر)- گزارش‌گیری فصلی از شاخص‌های هشدار زودهنگام مالی با ابزارهای اجرایی متفاوت مانند: داشبوردهای مالی و سناریونویسی می‌تواند تا میزان زیادی از آسیب دیدن بودجه باشگاه و متضرر شدن اعتبار باشگاه جلوگیری کند.

در سطح سازمان لیگ و فدراسیون تدوین یک نسخه بومی از مقررات کنترل مالی مشابه که شامل موارد زیر باشد، می‌تواند در مدیریت ریسک مالی بسیار راهگشا باشد: سقف مجاز نسبت هزینه به درآمد، الزام افشای بدهی‌های معوق، رتبه‌بندی ریسک مالی باشگاه‌ها و اعمال جریمه‌های تدریجی (کسر امتیاز، محدودیت نقل و انتقال) و...

در سطح دولت و سیاست‌گذاری کلان ایجاد صندوقی با مشارکت دولت، فدراسیون فوتبال و حامیان مالی کلان با کارکردهای ذیل در راستای مدیریت ریسک‌های مالی می‌تواند گامی مؤثر تلقی شود. کارکردهایی مانند پوشش ریسک‌های شدید نقدینگی کوتاه‌مدت، تضمین بخشی از بدهی‌های ساختاری مشروط به اصلاحات مالی و حمایت از پروژه‌های درآمدزای پایدار (استادیوم، دیجیتال‌سازی، حق پخش).

به‌طور کلی استقرار نظام مدیریت ریسک مالی در فوتبال حرفه‌ای ایران باید به صورت چندسطحی و هماهنگ میان باشگاه‌ها، فدراسیون و دولت طراحی شود. در سطح خرد، ایجاد ساختارهای داخلی مدیریت ریسک؛ در سطح میانی، تنظیم‌گری مالی لیگ؛ و در سطح

کلان، ایجاد سازوکارهای تثبیت اقتصادی می‌تواند از بروز بحران‌های مالی مزمن جلوگیری کرده و پایداری صنعت فوتبال کشور را تضمین نماید.

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

سپاسگزاری

نگارندگان مقاله بر خود لازم می‌دانند که از تمامی مشارکت‌کنندگان در پژوهش به جهت صرف زمان برای انجام مصاحبه‌ها و ارائه نظرات ارزشمند قدردانی نمایند. همچنین از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

ORCID

Elham Akhavan

<http://orcid.org/0000-0001-7967-3168>

Mehdi Salimi

<http://orcid.org/0000-0003-4566-6490>

منابع

- ابراهیمی، سید کاظم، بهرامی‌نسب، علی و احمدی‌مقدم، منصور. (۱۳۹۵). رابطه بین تصمیمات تأمین مالی با انواع مدیریت سود. *پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۸(۳۰)، ۸۳-۱۰۲.
- اسماعیل‌زاده، علی و کیوانفر، مختار. (۱۳۹۷). رابطه بین استحکام مدیریت، مدیریت سود و ارزش شرکت‌ها. *فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی*، ۱۸(۳۹)، ۸۱-۱۰۶.
- پورزمانی، زهرا و هاتفی‌اردکانی، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر ریسک مالی و مدیریت ریسک بر هزینه سرمایه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*، ۲۱(۳)، ۳۵۵-۳۷۲.
- پورقربان، محمدرضا. (۱۳۹۹). بررسی اثرات کوتاه‌مدت و بلندمدت عدم قطعیت تورم بر تولید ورزشی: رویکرد GARCH و ARDL. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۲(۶۴)، ۱۰۹-۱۳۲.
- رضایی صوفی، مرتضی و شعبانی، عباس. (۱۳۹۲). بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی بر تأمین منابع مالی در ورزش. *مدیریت ارتباطات در رسانه‌های ورزش*، ۳(۱)، ۴۳-۴۹.

رضایی، شمس‌الدین، احسانی، محمد، کوزه‌چیان، هاشم و امیری، مجتبی. (۱۳۹۴). طراحی سازوکار مؤثر تجاری‌سازی باشگاه‌های فوتبال ایران. *دوفصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار-حرکتی*، ۲۵(۱۲)، ۱۱۹-۱۳۰.

ساعتچیان، وحید و الهی، علیرضا. (۱۳۹۴). تحلیل عاملی موانع بازاریابی جذب و توسعه هواداران در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۶(۲۲)، ۸۵-۱۰۴.

سلطان‌حسینی، محمد، رضوی، سیدمحمدجواد و سلیمی، مهدی. (۱۳۹۵). شناسایی و اولویت‌بندی موانع خصوصی‌سازی صنعت فوتبال در ایران با استفاده از تحلیل چندمعیاره و رویکرد کپلند. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۹(۴۱)، ۱۵-۳۶. doi: 10.22089/smrj.2017.913

سلیمی، مهدی، سلطان‌حسینی، محمد، طیبی، محسن و رحیمی، امیرحسام. (۱۳۹۹). عوامل مؤثر بر حضور هواداران تیم ملی فوتبال ایران در جام جهانی فوتبال ۲۰۱۸ براساس نظریه ارزش‌های مصرفی. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۲(۶۰)، ۱۰۳-۱۲۴. doi: 10.22089/smrj.2019.6731.2401

سیدعباس‌زاده، محمد، حیدری، حسن و رحیمی، فاطمه. (۱۳۹۴). اعتباریابی مدل کیفی در پژوهش‌های مدیریتی: رویکرد دلفی فازی. *پژوهش‌های مدیریت عمومی*، ۸(۲۸)، ۱۲۰-۱۴۳.

عسگرنژاد نوری، باقر و امکانی، پریسا. (۱۳۹۶). تأثیر مدیریت اثربخش ریسک در عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران: نقش واسطه‌ای سرمایه‌فکری و اهرم مالی. *مدیریت‌داری و تأمین مالی*، ۵(۲)، ۹۳-۱۱۲.

مقدم، زهره و نبوی، سیدمجید. (۱۳۹۵). کتابشناسی روش تحقیق. تهران: کلک مشاطه.
نادریان، مسعود، رهبری، سمیه و قربانی، مهسا. (۱۳۹۴). بررسی تطبیقی نحوه تأمین مالی باشگاه‌های حرفه‌ای فوتبال در لیگ برتر ایران و انگلستان. *پژوهش‌های کاربردی مدیریت ورزشی*، ۳(۳)، ۳۱-۴۲.

References

- Adam, S.A. & Bachmaier, B. (2024). Interlinking financial stability regulation and governance in German professional soccer: contribution and implications. *Frontiers in Sports and Active Living*, 6, 1486759.
- Adegboye, S.A., Ojeka, K. Adegboye., Oluwaseyi, A., Francis Iyoha. (2019). Data on chief financial officer attributes and risk management strategies. Nigerian listed financial institutions, *Data in Brief*, 27, Article 104609.
- Akhavan, E. & Salimi, M. (2025). Foresight into financial resilience of Iran pro league football clubs: scenario analysis of resistance to economic shocks. *Sport Management Journal*, 56(1), 1-20. [In Persian].

- Andreff, W. (2024). Globalisation of professional sport finance. *MDPI Journal (Sport Finance and Economics)*.
- Asgarnezhad Nouri, B. & Emkani, P. (2017). The effect of risk management on financial performance of the companies listed in Tehran stock exchange: the mediating role of intellectual capital and financial leverage. *Journal of Asset Management and Financing*, 5(2), 93-112. doi: 10.22108/amf.2017.21575. [In Persian].
- Calahorra López, A. & Ratkai, M. (2024). European football clubs and their finances. A systematic literature review. *Revista de Contabilidad*, 27(1), 75-91, DOI:10.6018/rcsar.496271.
- Deng, S. (2024). Financial risk analysis in the operation of sports events from a commercial perspective. *Frontiers in Business, Economics and Management*, 14(2), 65-68. <https://doi.org/10.54097/a225b692>.
- Dinah, H. & Gatzert, N. (2018). Awareness, determinants and value of reputation risk management: empirical evidence from the banking and insurance industry. *Journal of Banking & Finance*, 91, 106-118.
- Dylan, B., Aleksandra A. Zecevic., Shannon, L.S. & Volker, N. (2018). Just roll over, pick myself up, and carry on!” exploring the fall-risk experience of canadian masters athletes. *Journal of Aging and Physical Activity*, 26(4), 599-607.
- Ebrahimi, S.K., Bahrami Nasab, A. & Ahmadi Moghadam, M. (2016). The relationship between financing decisions and types of risk management. *Financial Accounting and Audit Research*, 181(98), 19. [In Persian].
- Evans, R., Scelles, N. & Walters, G. (2025). The use and abuse of financial regulation in professional team sports: the case of parachute payments in English football. Birkbeck Sport Business Centre working paper.
- Garner, J., Humphrey, P.R. & Simkins, B. (2016). The business of sport and the sport of business: A review of the compensation literature in finance and sports. *International Review of Financial Analysis*, 47, 197–204. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2016.06.003>.
- Genovard, F., Muñoz, J. & Petchamé, J. (2025). Risk management approaches in sports organisations: A scoping review. *Heliyon*, 11(3), e42270.
- Halkos, G. & Tzeremes, N. (2013). A two-stage double bootstrap DEA: the case of the top 25 european football clubs’ efficiency levels. *Managerial and Decision Economics*, 34(2), 108–115.
- Hassanmirzaei, B., Tabben, M., Schumacher, Y.O., Mammeri, H., Chaabane, M., Rekek, R.N., Drumond, R., Chebbi, S. & Bahr, R. (2025). Applying the principles of risk management in male professional football: a feasibility study, introducing the Aspetar sports injury and illness risk management tool. *British Journal of Sports Medicine*. Published online ahead of print. doi: 10.1136/bjsports-2025-110063
- Hedinger, R. & Gatzert, N. (2018). The relationship between corporate risk management and creditworthiness: Evidence from european firms. *Journal of Risk Finance*, 19(4), 332-349. <https://doi.org/10.1108/JRF-12-2017-0198>.

- Holly, T. (2017). The gendered experiences of women staff and volunteers in sport for development organizations: the case of trans migrant workers of skate stan. *Journal of Sport Management*, 31(6), 546-561.
- Huang, F. (2018). Higher education financing in Japan: Trends and challenges. *International Journal of Educational Development*.
- Ismailzadeh, A. & Kiwanfar, M. (2018). The relationship between management strength, profit management and company value. *Financial Accounting and Audit Research Quarterly*, 18(91186), 11. [In Persian].
- Jeffrey, R. Farr. (2023). Professional team sports and the soft budget constraint. *Journal of Sport Management*, 37(6), 458-459. DOI: <https://doi.org/10.1123/jsm.2023-0036>.
- Kim, B. & Park, N. (2018). Lessons learned from financing universal higher education in Korea. *International Journal of Educational Development*, 58, 116-127. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2017.09.010>.
- Kositsakul, G. (2025). Sport analytics data for player performance and financial risk management. *Journal of Financial Risk Management*, 14(3), 270-284.
- Li, X. L., Xie, P., Si, D.K. & Ding, H. (2023). Central bank lending facility and investment efficiency of non-SOEs: Evidence from China. *Economic Modelling*, 126, 106444. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2023.106444>.
- Millar, M. (2021). An analysis of training-related outcomes within canadian national sport organizations. *Journal of Sport Management*, 35(2), 185-196.
- Naderian, M., Rahbari, S. & Ghorbani, M. (2015). A comparative study of how to finance the professional football clubs in Iran's and England premier league. *Applied Research in Sport Management*, 3(3), 31-42. [In Persian].
- Poorghorban, M.R. (2021). Investigating short and long run impacts of inflation uncertainty on sport production: GARCH and ARDL approach. *Sport Management Studies*, 12(64), 109-132. doi: 10.22089/smrj.2020.9174.3115. [In Persian].
- Raw, K. (2022). Sport-for-development organizational hybridity: from differentiated to dysfunctional. *Journal of Sport Management*, 33(5), 467-480.
- Renzi, A. & Taragoni, P. (2024). The football industry: A literature review and future research avenues in the risk management perspective. *Corporate Governance and Research & Development Studies*.
- Rezae Soofi, M. & Shabani, A. (2014). The effect of mass media on sports financing. *Communication Management in Sport Media*, 1(3), 43-49. [In Persian].
- Rezaei, Sh., Ehsani, M., Kuzechian, H. & Amiri, M. (2015). Designing an effective mechanism for the commercialization of Iranian football clubs. *Two Quarterly Research Journals in Sports Management and Behavior-Movement*, 203-220. [In Persian].

- Ross, T., Sullivan, J. & Lai, H. (2023). Private investment in Chinese football clubs: Political capital and state-business exchanges. *Journal of Current Chinese Affairs*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/18681026231188142>.
- Saatchian, V. & Elahi, A. (2015). A factor analysis of marketing barriers to fans` attraction and development in Iranian football pro league`s clubs. *Sport Management Studies*, 6(22), 85-104. [In Persian].
- Salimi, M., Akhavan, E. & Mohagheghian, A. (2024). The presentation of the paradigmatic model of effective management of social capital in sports organizations. *Social Capital Management*, 11(1), 17-32. doi: 10.22059/jscm.2023.354165.2384. [in Persian].
- Salimi, M., Soltan Hosseini, M., Tayebi, M. & Rahimi, A.H. (2020). Factors affecting the attendance of Iran national football team fans in the 2018 FIFA world cup based on the consumed values theory. *Sport Management Studies*, 12(60), 103-124. doi: 10.22089/smrj.2019.6731.2401. [In Persian].
- Soltanhoseini, M., Razavi, S.M.J. & Salimi, M. (2017). Identifying and Prioritizing barriers to the privatization of soccer industry in Iran using multi-criteria analysis and Copeland`s approach. *Sport Management Studies*, 9(41), 15-36. doi: 10.22089/smrj.2017.913. [In Persian].
- Viganò, L. & Castellani, D. (2020). Financial decisions and risk management of low-income households in disaster-prone areas: Evidence from the portfolios of Ethiopian farmers. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 45, 101475.
- Yilmaz, K. (2018). Quantity-quality trade-off of children and school finance. *Journal of Macroeconomics*, 56, 188-203. <https://doi.org/10.1016/J.JMACRO.2018.02.001>.
- Zhan, C. & de Jong, M. (2018). Financing eco cities and low carbon cities: The case of Shenzhen International Low Carbon City. *Journal of Cleaner Production*, 180, 116-125. <https://doi.org/10.1016/J.JCLEPRO.2018.01.097>.